

КАМПАНІЯ ЗА РЕФОРМУ СУДУ ПРОВАЛИЛАСЬ

ВАШИНГТОН. — Прихильники плану президента Рузвельта про реформу федерального суду признали свою невдачу. Після перепети ухвалення реформи в конгресі та шукають тепер способів вийти з поразки без компромісів.

Гарнер, віцепрезидент Злучених Держав та президент палати сенату, віддав сенатору Гвідера, провідника опозиції, щоб добитися компромісу. Мабуть наступного тижня такий компроміс буде вже готовий.

БАРКЛІ ГОЛОВОЮ ДЕМОКРАТІВ У СЕНАТІ.

ВАШИНГТОН. — На тайних нарадах сенаторів Демократичної Партії вибрано сенатора Барклія з Кентукі провідником цієї партії в сенаті.

Проти нього кандидував сенатор Гарисон. При голосуванні сенатор Гарисон дістав 37 голосів, сенатор Барклі 38. Якби один із сенаторів, що віддали свої голоси на Барклія, був віддав голос на Гарисона, головою був би був Гарисон.

СЕНАТОР ВАГНЕР ВІДПОВІДАЄ ЛІМЕНОВІ.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Вагнер відповів публичним листом на публічний лист нью-йоркського губернатора Лімена, в котрій Лімен закликав Вагнера голосувати проти проєкту реформи федерального суду, проведеного президентом Рузвельтом.

Сенатор Вагнер каже, що він буде керуватися в цій справі своїм сумлінням. Він каже, що суди повинні бути свободні, але вони повинні бути піддані таким самим прогам, яким піддається інші публічні тіла.

ФИШ ЗНОВ НАПАДАЄ НА РУЗВЕЛТА.

ПОКІПСІ (Нью-Йорк). — Конгресмен Гемилтон Фиш виступав тут на бенкеті республіканського комітету цього повіту з промовою, в котрій знов закидував президенту Рузвельту, що він використовував при укладанні свого податкового рапорту всякі можливі правні хитрощі, щоб тільки заплатити якнайменше податку урядові.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ОРГАНІЗУЄ НОВУ ГАЗЕ- ТАРСЬКУ ЮНІЮ.

ШКАГО. — Джан Фицджеральд, президент Федерації Праці міста Шкаго, заявив, що Американська Федерация Праці приступає до організування нової юнії газетарів.

Цей крок зветься видно проти існуючої вже газетарської юнії, Американської Газетарської Гільді, котра колись була зв'язана з Американською Федерацією Праці, але потім приступила до Комітету Промислової Організації.

ФОРДОВІ ЗАВІДАТЕЛІ ХВАЛИЛИ ГРОМИЛІВ ЗА ПОБИТТЯ ОРГАНІЗАТОРІВ.

ДІТРОЙТ. — Джан Годлевскі, бувший дітройтський поліцай, що був потім робітником у Фордовій фабриці автомобілів, з'явив перед Краєвою Радою. Робітничих Відносин, що Гарі Бенет, директор бюро приймає робітників до Фордових фабрик, хвалив учасників нападу на організаторів юнії 26-го травня за „добру роботу“.

ПОЗИВАЮТЬ ЮНКО В СУД.

ТАЛАДЕГА (Алабама). — Члени родин депутатів шерифа Джана Брайена й Джова Гейза внесли в суд позови проти юнії Комітету Промислової Організації, котримі домагаються відшкодування за вбивство цих депутатів під час страйку. Родини вимагають відшкодувань на суму 400,000 доларів.

НІМЕЧЧИНА ЗАЯВЛЯЄ СВОЮ НЕВТРАЛЬНОСТЬ У КИТАЮ.

ВАШИНГТОН. — Німецький амбасадор у Злучених Державах заявив департаменту стейту, що німецький уряд придержується в китаюсько-японській війні повної нейтральності, як це робить уряд Злучених Держав.

ВИДГРЕБУЮТЬ СМЕРТЬ СУДДІ 7 ЛІТ ТОМУ.

НЬЮ-ЙОРК. — П'яні Стелла М. Крейтер, удова по стейтові судді Джозефі Форс-Крейтері, котрий пропав 6-го серпня 1930-го року, заявила перед газетарями, що, на її думку, суддя впав жертвою політичного вбивства, бо він брав живу діяльність у політиці Темні Голу.

Вона каже, що поліція догадувалася цього, але не робила пильніших заходів, щоб викрити злочинців, бо боялася впливу політиків.

ЧОМУ ЗГІНУВ „ГІНДЕНБУРГ“.

ВАШИНГТОН. — Департамент торгівлі подав до публічного відома свій рапорт про катастрофу до великого німецького кермовика „Гінденбурга“, що згорів 6-го травня в Лейкгорсті, Нью-Джерзі.

Дослідники департаменту торгівлі висувають погляд, що причиною катастрофи був так званий пожежний св. Елма, себто електричні іскри, що повставали коло великої матерії, коли вона посувається повітрям. Мовляв, ці іскри запалили газ, котрий випускали з бальону, коли бальон мав осідати.

ПРЕЗИДЕНТ ОБОРОНЯЄ ПО- ШУКУВАННЯ ПАННІ ІГГАРТ.

Президент Рузвельт заявив на конференції з пресою, що чути про те, що, мовляв, уряд йде на пошукування летунки Іггарт 4 мільйонів доларів, не відповідають правді. Він сказав, що шукання пропалих летунів літаками флоту не було подучене з ніякими додатковими коштами для флоту, бо летуни флоту мають і так літати певне число годин.

ЦІКАВА СТАТИСТИКА ПРО КАНАДУ.

Згідно з останнім переписом, у Канаді є тепер 163 особи, що мають по 100 і більше років. Вони всі народилися в часі, коли королева Вікторія вступила на престол. У тім часі Канада мала 1,250,000 населення. В 1921 році, коли король Юрій V. вступив на престол, Канада мала 7,207,000, а сьогодні має близько 11 мільйонів населення.

РАД ЗІ СРІБЛА.

Як відомо, рад дуже дорогий, тому не можна приміняти його в лікуванні на ширший засяг. Хеміки вже від довнього часу працюють над тим, щоб заступити рад якимсь іншим тілом, що мало б ті самі лікувальні прикмети, що рад. Недавно прийшла з Ніпону вистка, що фізико-хімічний інститут винайшов спосіб витворювати рад зі срібла.

БАНДИТСЬКИЙ НАПАД НА СТАРОГО ФАРМЕРА.

В Голден, Алта., три замасковані банди́ти напали на дім Андрія Михайлика, 81-літнього фермера. Літньому жінку змушували йти до лікувального кабінету, де, мовляв, лікували її. Пізніше підвели самого Михайлика в стаї. Стара фермерка вирвалася й утекла до свого сина, що зараз зателефонував до поліції, котра знайшла Михайлика лежати живого. Бандитів, що зрабували \$36, ще не зловлено.

ПЕРЕБУДОВУЮТЬ „КОРО- ЛЕВУ МЕЙРІ“.

Те, що французький морський ведітель „Нормандія“ здобув знову „блакитну ленту“ Атлантики, викликало поважні рефлексії в найвищих кругах англійської маринарки. Англійське комунікаційне товариство, яке експлуатує „Короліву Мейрі“, почало писати цієї нової тимчасової поразки англійського морського велетня його перебудову. До камери машин вмонтують нові улаштування, що мають збільшити швидкість. Одночасно відбувається теж інтензивна перебудова комінів, які будуть через хибну конструкцію збільшували опір воздуха під час перегонів і тимсамим зменшували швидкість корабля.

Управа комунікаційної лінії надіється, що після переведення всіх цих направок збільшиться швидкість трансатлантичного велетня і через те збільшаться всі дані відбиті собі знову „синю ленту“ океану.

ОШУКАНЕЦЬ ІЗ СССР. У РІВНОМУ.

Микола Дмитрієвський, „відтягав“ хемічними способами золоту з царських 5 і 10-рублевих монет, що досі на Доліні й Поліссі є в неопіційному, але загальному курсі серед тамтешніх селян. Дмитрієвський „стягнув“ цим способом коло 20 кг. золота й зробив на тому менш, а тільки 120 тисяч доларів. За ці гроші купив м. ін. дві вілли в літнісвевій околиці Новостав під Рівним, площі в самому Рівному та позичав гроші на відсотки. Цими днями схопили Дмитрієвського та його спільників і всадили їх у тюрму.

СЕРЕД ВУЛИЦЬ СПАЦИФІ- КАЛИ РЕДАКТОРА.

В провіді „Обозу Народово-Радикального“ (105-відсотковий пенсії) прийшло до розламу. Незадоволені створили окрему фракцію з органом „Фаланга“. „Фаланга“ помістила ось який перший комунікат про діяльність фракції: „Дня 9. ч.м. (червня) „АБЦ“ (орган О.П.) кинуло на нас інсинуацію в зв'язку з надзв'язаннями. Внаслідок того в суботу, 12. ч.м., в год. 20-ти задержано редактора „АБЦ“ Яна К. на вул. Кручий у Варшаві. Хоч він сильно протривав, знято з нього штани й побито його тростиною. Було чимале збиговище.“

І ВОВЧИЦЯ ВМІЄ БУТИ ВДЯЧНА.

Одна вовчиця так точно повинна обов'язок вартівника, що застидала б і вірного собаку. Вона робить це для свого па на за те, що він дарував їй життя.

Карло Джесіман, з Джеффіш Крік, Мішіген, недавно тому закін на лови. В один з його канікул попала вовчиця, але він помилав її, взяв її до дому, лікував її рану та відносився до неї ладно. В неймовірно короткім часі він здобув її повне довіря. Вона почала їсти з його рук і стала дуже прив'язана до нього.

Кілька днів тому Джесіман перенісся над озеро Вінніпег і ловив будувати хату для себе. Розуміється, він узяв з собою і свою приятельку вовчицю. Цілими годинами він дивився їй саму, а вона вірно береже його майно: будівельні матеріали, знаряддя і т. п.

ВІДКОЛИ ПРОДАЮТЬ ЧАСО- ПИСИ ПО ВУЛИЦЯХ.

Не хочеться навіть вірити, що думка продавати часописи на вулицях зродилася не дуже давню. Ще перед 50 роками в Англії не можна було дістати іншим способом часопису, як тільки через передплату. Ті, що передплачували часописи, винаймали їх на години. Купувати часопис вважали тоді витребуванням і читачі доводились надумувалися, чи дозволити собі на такий видаток.

Щойно в 1883 р. братам Міддлетон із Ярпону прийшов до голови план продавати часописи на вулиці. Тому, що за кілька годин продала вони справді багато примірників та мільйонів часописів, інші пішли теж за їх прикладом і від того часу почалася вулична кольтортажа часописів.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ЧУДЕСА В ДІЛЯНІ ГЕОГРАФІ.

Фабрика картографічного тресту випустила цими днями в стотисячному накладі „Політичну карту світу“, головну для шкіл. Стрічаємо там м. ін. такі квітки: на місці, де в нормальних мапах є Мінськ, у цій мапі Варшава; Атепери понали в Туреччину; а Париж у... Німеччину! Зате Берлін, як виявилось, це найголовніше місто в Польщі! Московська „Правда“ хоче бачити в цьому виключно типографічні помилки.

ГОЛУБЦЯ НЕБЕЗПЕКА.

Д-р В. Фрікінгер остерігає в місячнику „Космос“ перед тим, щоб по містах не розпознати надто великої кількості голубів. Щоправда, це є дуже симпатичні птахи і трудно було уявити собі прим. площу св. Марка в Венеції без голубів, то однак їх надмірна кількість зоднак їх деякою небезпечкою. А саме, переконані, що голуби роблять на піддахах каменів свої гнізда й з тих гніздичок розкладають різні погані хробаки. В Монахії заважали, що з таких гнізд розлізалися блохи на цілий блязок каменів і годі було їх знищити дезінфекційними засобами, як поки не знищили всіх голубячих гнізд.

КАНАДІЙЦІ ВИДАЮТЬ \$435,610 НА СВПСТЕЙКІ.

Скільки грошей їде річно з Канади на купно тикетів ірландської лотерії т. зв. свпстейків? Відповідь на це питання може інтересувати багатьох канадійців, котрі або самі грають або приглядаються до гри своїх близьких. На підставі статистики участь Канади вносить \$435,610 отже близько один мільон, додаючи видатки на всі інші канадійські лотерії річно.

„ПОІЗДИ МОВЧАНКИ“.

„Поїзди мовчанки“ ввели на пробу в Англії. В цих вагонах панує безумовна тишина. Це улаштування для подорожніх, що бажать у поїзді спокою, і хотять у часі їзди читати книжки, часописи й т. п. Дітей туди не впускають.

КАНАДІЙСЬКА КООПЕРАЦІЯ В ЧИСЛАХ.

У торгівлі канадійських рілних плодів фермерські кооперативні організації займають поважне місце. В 1936 році на терені Канади діяло 781 кооперативних організацій з 2,485 філіями, так, що загальне число кооперативних станиць у Канаді вноситься 3,266. Характер усіх тих станиць є споживчий і збутовий. Число членів, покровителів і одиторів вноситься 406,321. Удільовців кооперативних організацій у 1936 році досягли цифри \$158,165,565.

Вже з поданих чисел можна бачити, як гарно розвивається канадійська кооперація. Вона охопила багато ділянок торгового життя і сьогодні працює в таких напрямках: молочної продукції, овочів і ярици, збожжя й насіння, збут худолі, птахомясарство, мід, тютюн, вовна, футра й інші.

ДАЛІ УСУВАЮТЬ ПРОФЕСОРІВ З УНІВЕРСИТЕТІВ

ЛОНДОН. — Як подає „Товариство охорони знання й науки“, деякі європейські краї дали усувають небажаних професорів з різних наукових заведень і приказують їм опустити даний край, або лишаться їх у краю без праці. На першому місці у цьому відношенні стоїть Німеччина, а далі Росія, Італія, Португалія. З Німеччини викинули 800 учених, а стількиж лишилося ще в границях Німеччини. Причиною є те, що деякі професори в своїй науковій праці не беруть під увагу політичного інтересу цілості даного народу. В Португалії вийшов закон, на основі якого всіх відповідальних за інтелектуальний провід краю будуть усувати. Коли вони покажуть опір до фундаментальних засад конституції та викажуть брак охоти кооперувати в напрямі вищих змагань держави. Професори, що їх усунула Німеччина, Італія і Португалія, майже виключно жида.

ЦІКАВА ВИСТАВА В НІМЕЧЧИНІ.

МІНХЕН. — В Німеччині влаштовано виставу мистецьких творів, які хоч мають велику мистецьку вартість, мають також шкідливий, дегенераційний вплив на людей. В Німеччині останніми часами гітлерівська влада поведла гостру кампанію проти таких творів, бо вони, хоч можуть давати людям естетичну насолоду, то на довгу мету розточують і розкладають духа. Згадана вистава має показати німцям, як діляють на людину ці дегенераційні твори та в чому суть їх шкідливості. Виставу першого дня відвідали 30,000 німців.

ПОЛЯКАМ НА ВИСТАВАХ НЕ ВЕЗЕ.

ВІЛЬША (Польща). — Бувший маршал польського сенату, д-р Шиманський, на сторінках вільського „Слова“ описує свої враження з відвідин польського павільйону на всесвітній виставі в Парижі. Він пише: „Хотіли полудити традиції з сучасністю. Хотіли, та не вміли — ось враження. Польський павільйон насправді не на оригінальність, та це було зле виконане, бо власне в Парижі округлої башти циліндра, без даху і з отвором для входу, приладковану почув я окреслення: „Нісусар польонез“, себто „польський виходок“. Окреслення дуже влучне: бо польський павільйон не тільки пригадує своєю будовою паризький виходок, але тепер баште і вежі давніх замків, підлягаючи вимогам комфорту, робляться найвідповіднішим місцем для таких ужитків. Якщо річ їде про символи, то справа, мабуть, неменше кепсько. Бо коли це, має бути „башта“, то вона пригадує тюремну башту, а Польща не є тюрмою“.

ПОДРОЖІННЯ ЧАСОПИСІВ В АНГЛІ І ФРАНЦІЇ.

ЛОНДОН. — Англійські часописи повідомили своїх читачів, що внаслідок сильної підвишки цін на папір вони будуть примушені на половину зменшити обем своїх часописів. Це рішення радісно зустріли французькі видавці, які теж внаслідок подорожіння паперу мусіли значно підвищити ціну на часописи. Подорожіння паперу слідне також у Злучених Державах Америки.

СОВЕТСЬКА „СВОБОДА ВІРІ“.

ГЕЛЬСІНГІФОРС (Фінляндія). — До столиці Фінляндії прибув священник Ляврікала, який був головою Фінської протестантської церкви в провінції Інгрі, що знаходиться під владою большевиків. Він сказав, що Совети дали тяжко переслідують церкву і духовенство, арештують священників, замкають церкви та карають віруючих. Священникам заборонено хрестити, вінчати, або ховати людей без попереднього урядового дозволу. А люди бояться йти до дозволу, щоб описати не стягнути на себе переслідувань влади. Його самого викинули Совети з Інгрі.

НОВИЙ СОВЕТСЬКИЙ АМБАСАДОР У БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН. — До Берліна прибув новий советський амбасадор, Константин Юренев, що довгі роки займав становище советського амбасадора в Японії. Він зложив Гітлерові візити та виказався повновластям. Тон зустрічі амбасадора і Гітлера був здержливий і холодний.

РОЗРУХИ В ЮГОСЛАВІ НА ТЛІ КОНКОРДАТУ З ВАТИКАНОМ.

БІЛГОРОД. — Від кількох днів вибухають по містах Сербії розрухи, інспіровані православною церквою, проти конкордату уряду з Ватиканом. Розрухи в деяких випадках прибирають жорстокі форми, в яких поліція тяжко побиває демонстрантів. В Білгороді біля сто осіб було побитих і арештованих. Демонструють головні жінки.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
11 81 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи“ ВЕРДЖЕН 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: ВЕРДЖЕН 4-1016.
4-0807.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВЕЛИКИЙ ЧАРОДІЙ ЕЛЕКТРИКИ

Цілий світ відкликнувся на смерть одного італійця, що без великих маетків, і без ніякої влади, помер онді в Римі в 63-тій році життя. Про цього італійця, Гулієльма Марконі, слухно казали, що якби він жив кількості літ тому, то його вважали б найбільшим чародієм свого часу. Був він винахідником, а його винаходи дісталися в кожну цивілізовану хату й мають вплив на кожну цивілізовану людину.

Ще в 1895-тій році, будучи молодим чоловіком, Марконі поклав основи під винахід, що остаточно зробив його славним на весь світ: це бездротний телеграф, отже винахід, що дозволяє пересилати депеші, себто вістки, повітрям, без дроту, при допомозі невидимих електричних хвиль. Цей винахід відіграв у величезну роль не лише в пересилці звичайних вісток, але головню при пересилці закликів за допомогою з боку кораблів на море, загрозених страшною бурєю або якимось іншим нещастям. Завдяки цьому винаходу люди на морю знають про те, що діється на континенті.

З цього винаходу Марконі й інші вчені розвинули інші винаходи, передівсім радіо, при допомозі котрого люди можуть пересилати повітрям без посередництва дротів не лише „точки“ й „крики“, але й усякі голоси. Вже підчас світової війни почали вести проби з розсиланням бесід і музичних програм, а по війні розв'язався дійшов до того, що нині радіо стало однією з цивілізованих необхідностей людини. Час від часу розсилається радіо програми по всьому світу, як наприклад промову папи в лютім 1931-го року.

Всі ці здобутки науки й техніки були можливі через те, що покійний Марконі відзначався великою силою волі. Він не зражувався опором, але зав'язав брався його поборувати. Його батько хотів зробити з нього музику, але молодий Марконі зацікавився практичними можливостями невидимих електричних хвиль; не зважаючи на опір рідні, він працював над своїм винаходом, поки не дав світові бездротного телеграфу. Нерозумно приходилося йому ставати лицем в лице з опозицією, узброєною силою, кпинками й упередженнями маси людей. Нерозумно з нього кпини газети, вчені, наукові товариства. Багато перешкод мусів він побороти, перешкод не лише матеріальних, але й духових, перешкод, закритих у людській душі, у людських консерватизмі, заскорузлості, нападництвах.

Тому його смерть відчувало людство як смерть великого добродія людства, великого, але скромного чоловіка, що своєю боротьбою запалоє людей до боротьби за свої ідеали, а своїми здобутками відкриває перед людьми необмежені горизонти ще дальших відкриттів і винаходів.

3 ІСТОРІЯ ТИРАНІВ У СТАРИМ РИМІ

Реакція не все ходить правими воротами. Часто демаски, щоб прихилити до себе народні маси, виставляють себе, як „оборонців народу“ проти зиску багатих. Досить згадати, що сам Гай Юлій Цезар, основник римської монархії (вбитий 44 року перед Христом), був провідником партії „популярів“ (по нашому „народної“ чи „людової“ партії). І наступники Юлія Цезаря в імператорських уряді були вірні цій традиції. Вони „хлібом і цирковими грами“ задовольняли чернь, а тому не боялись вищої, панської верстви, яка мусіла коритися цим царям і згадувала про часи республіки, коли римською державою правив сенат. Правда, також між сенаторським станом старого Риму було немало ширших прихильників панування роду Цезарів, бо під військовою диктатурою вони почували безпечніше себе в порівнянні з горожанськими військами часів республіки. Але самовлада римських імператорів все більшала і своїми зловживаннями поставила проти себе всіх. Так доходило нерозуміння до повстання переворотів у царських палатах, до змов і кривавих різні в Римі. За панування Цезаря Нерона (р. 54—68 по Христі) конфлікт жорстокого володаря з вищими верствами суспільства привів до численних кривавих жертв. Коли читаємо в історії про кривавий терор у Римі за імператора Нерона, то мимоволі нам згадуються теперішні події в країнах диктатури, де теж котяться голови й тіла засуджених на закраваний пісок.

Проти Нерона, як оповідає римський історик Тацит, була змова під проводом Гая Пізона, людини загальною шанованою в Римі. До змови проти Нерона пристали люди, що стояли найближче до його особи: наприклад, Субрій Флав, полковник тілесної охорони Цезаря, сотник Сульпіцій Аспер і інші. Уже змовники поділили були між собою ролі, що мав кожний робити, щоб убити Нерона: щоб один із змовників, Лятеран, упав до ніг імператора в цирку, ніби прохачем від нього допомоги, і повалив його на землю. В цей момент мали збігтися члени Цезарської охорони, що знали

про змову, щоб убити лежачого. Але цю змову Неронові пощастило випадково розкрити. Змовник Сцевін вимагав для себе великої честі — власноручно заколоту Нерона. Для того він узяв кинджал із храму богині Фортуни і носив його при собі. Напередодні призначеного замаху Сцевін улаштував у своєму домі бенкет, склав заповіт, у якому давав волю своїм рабам, і одному відпущеникові звелів нагостити кинджал. Цей відпущеник, на ім'я Міліх, почав підозрівати, що Сцевін готується вбити Нерона, і побіг з доносом у Цезарські палати. Коли Сцевін приведено до Нерона, то він на обвинувачення свого бувшого раба відповідав так спокійно й певно, що імператор починав вірити, що Сцевін не винен. Але Міліх назвав ще інших приятелів Сцевіна. Коли цим за-

рештованим показали катівське знаряддя у вазинці, то вони почали один по одному признаватися і навіть наговорювали на невинних людей. Історик пише про змовників: „З них Люкан, Квінцій і Сенекіон довго заперечували. Потім дали себе зловити обіцяною безкарністю і щоб виправдати своє пізнє признання, Люкан назвав свою матір Ацілію, Квінцій — Гліцію Галю, а Сенекіон — Аннію Поліона — своїх найліпших приятелів“.

Розкриття змови дуже перелякало Нерона. Імператор звелів поставити в столиці на всіх важніших місцях сторожу. „На площах і в домах і по селах та в найближчих містах бігали піхотинці і кіннота, змішана з германцями, котрим Нерон довіряв як чужинцям“. Юрби заарештованих, законаних у кайдани, лежали перед брамами Неронових садів. Випадкову зустріч зі змовниками вважали за участь у змові, отже на муках згинувало багато невинних людей.

Б. Романенчук.

ГЕТЬМАН МАЗЕПА В СВІТОВОМУ ПИСЬМЕНСТВІ

Був час, що Івана Мазепу знали в усьй Європі. Французький історик Воге так і пише, що не було країни в Європі, де Мазепа не був би знаний, а зокрема у Франції. Це й було причиною, що деякі європейські письменники брали його як літературну постать і писали про нього твори.

Та не всім письменникам було цікаве, те саме в житті Мазепи: одні цікавилися його молодістю, інші його державною діяльністю, а були такі, що Мазепа цікавий був для них як політичний ворог царя Петра I. Перші підхопили вістку про одну пригоду Мазепи, як то він їхав нагій на дикуму коні, привязаний до хребта, лицем до хвоста. Цю вістку відумав відомий польський авантюрист Ян Христов Пасек (1630—1701), особистий ворог Мазепи. І цю справу використав визначний англійський поет Байрон (1788—1824), що у своїй поемі „Мазепа“ змалював цю дику їзду Мазепи на коні. Поему уклав він так, що Мазепа сам ніби розкаже про цю сво-

ю пригоду шведському королеві підчас утечі зпід Полтави. За Байроном пішло багато інших авторів, які покористувалися Байрономовою поезією. Є кілька націят переробок Байронового „Мазепи“, є багато перекладів його чужими мовами (13 німецьких, і стільки само переробок та наслідувань; 6 італійських; 2 чеські; кілька польських, французьких, є 2 й українські: М. Старицького й Д. Загула).

Та були поети, що на свій спосіб змалювали Мазепу. З французьких поетів треба згадати визначного Віктора Гіго (1802—1885), що написав також поему п. н. „Мазепа“ (переклад М. Рудницький). Він теж змалював ту їзду, але надав їй іншого значіння: кінч символ (ознака) людського духа, що несе, пориває людину до чогось незнаного, але великого, кращого, могутнього; Мазепа — вибранець долі, яка призначила його на щось велике в Україні — тимто він опинився на Запорозжі, де його вибрали гетьманом.

Німецькі письменники цікавилися політичною діяльністю Мазепи і змалювали образ цілого життя гетьмана. З визначніших таких творів того роду треба згадати драми А. Мая і Рудольфа Готшаа (1823—1909).

А. Май змалює „Мазепу король степів“ — боротьбу гетьмана за незалежність України; його Мазепа людина розумна, заступник і оборонець української державності. Він гине під Полтавою, але не гине його ідея (думка): вмигаючи, він передає українським степам своєю „духу“, що й досі живе.

Готшаа в творі „Мазепа“ — переклав О. Ю. Федьковича — має трохи подібний зміст: змалює Мазепу за зєднання й скріплення української держави, бій під Полтавою — автор ставиться до Мазепи дуже прихильно.

Окрім цих драматичних творів, у німецькій літературі є ще двотомний історичний роман про Мазепу якогось А. Мішельбурга. Але цьому автору подобається більш Мазепа-паняк, що борється, як середньовічний лицар, за справедливість і правду, в обороні жінок та всіх покривджених. Любовиними пригодами Мазепи займається інший німецький маловідомий поет — Вільгельм Антоні (оповідання п. н. „Мазепа, або їзда до краю мерців“), а полтавським боем (у драмі: „Бій під Полтавою“) Карль Ю. Штарк.

Державницьку діяльність Мазепи змалює чеський поет (початок XIX в.) Йосеф В. Фріч у трагедії п. н. „Іван Мазепа“. Автор знає досить добре українську історію, його Мазепа найбільший герой українського народу, умійлий і розумний політик, дуже освічений, культурний; усе життя присвячує для України й хоче її визволити.

Фрічева драма, це один із кращих творів про Мазепу в європейській літературі побіч твору французького письменника з XVIII в. Анрі К. Д'Орвіє, що 1764 р. написав про Мазепу повість „Спомини Аземи“, яка дїдалася кількох видань і перекладів чужими мовами. Властиво це був перший твір про Мазепу у світовій літературі, але його потім забули. Д'Орвіє змалював постать Мазепи на тлі його політичної діяльності. Його Мазепа прегарний державний організатор, що, ставши воло-

дарем України, заводив у ній лад, замурює її так, що Україна почала провітати, обороняє її перед московським царем і взагалі всю свою діяльність присвячує для добра України. Раз, коли цар на бенкеті заявляє охоту стати володарем України, бо протекторат над Україною його вже не задовольняє, Мазепа гордо відповідає, що, мовляв, „Яма, до якого звик московський народ, ніколи не прийме відна душа козацького народу“, тимто з царевого бажання нічого не вийде. Д'Орвіє вважає українців за народ свободолюбний і вільний, москалів — за рабський, а Мазепу вихвалює за гарне виховання, за велике знання, широку освіту, за глибокий розум, бистроту думки, за розуміння крутих стежок політики й інтересів європейських володарів. Є це найкращий твір про Мазепу в усьй світовій літературі.

Польські письменники, що писали про Мазепу, займалися переважно його молодістю, любовними пригодами. На першому місці між ними стоїть Ю. Словацький (1809—1849), що написав трагедію п. н. „Мазепа“, а в інших можна згадати ще Равіту — Гавронського (повість „Гетьман Мазепа“), Б. Залеського („Думка Мазепи“) й якогось В. Богданка („Ян Мазепа“).

Більше творів про Мазепу було в московській літературі. Замітніші — Пушкінова „Полтава“, Рилева „Войнаровский“, з інших назвемо Булгаріна, Голоту, Данила Мордовця („Цар і гетьман“), С. Ізвольського, А. Соколова і б. ін. Всі ці твори вихваляють московського царя й опоганюють Мазепу.

Найбільше творів про Мазепу має українська література. Коли Мазепа був гетьманом, йому присвячували багато творів; та по полтавському бою, з наказу Москви, плювали Мазепіне ім'я, і то нерозуміли самі люди.

В нашій новій літературі появилася доволі, й то гарних творів про Мазепу (Ст. Руданський, Б. Лепкий, С. Черкасенко, Ф. Дудко й ін. — „Життя і Знання“).

— А таки я, пане докторе, дуже бліда. Що мені робити?

— Зітріть пудер з лица.

В. Будзинновський.

ШЛЯХОТСЬКА ВДАЧА

Я дуже часто заходив до одного антикваря, бо між старими паперами, які у нього мож було купити за ці гроші, я, бувало, знайшов неодну для мене цінну річ. Очевидно, я про велику вартість куплених мною паперів не казав йому нічого. Навпаки, я все нарікав, що лямство облізло мене і я на цілком безварту річ викидав свої гроші.

Раз я побачив у нього на стіні цілий ряд старих олійних портретів. Деякі були дуже старі. Хто на таких образах розумівся, той мусів признавати, що їх старість безперечна. Чим старший був образ, тим старинніші були одяги намаляваних осіб. Найновіші були одягнені в французьку. Старіші мали одяги, найшляхти, найстарші були в заїзді. То безперечно були портрети предків якоїсь шляхотської родини.

— Чи то портрети? — питаюся антикваря.

— Це предки одного польського шляхтича, котрому оподі аліцитувано за довг двір, останок колишнього великого родового маетку. Я був на тій літації. Портретів не ліди-

товано, лише їх рами. Самі портрети я купив з вільної руки. Те, що я шляхтичів дав за них, було рештою з колишнього маетку тих намаляваних його предків.

— Є між ними які славні, що мають імена на сторінках історії?

— Нема. То була цілком звичайна собі багата шляхотська родина.

— То щож за вартість мають ті портрети? На що ви купили їх?

— Вони мають історично-артистичну вартість. Вони всі, від найстаршого до останнього, мальовані дуже добрими малярами... Так то, пане, нашта бутьна шляхта сходиться на пси!

— Справді сходять на пси, — подумав я. — Гордоці великопанської родини, що прикрашували стіни величавих замків, тепер висять у темній жидівській пещері, продавані як всяка інша тандита.

Такий кінець прийшов не одній гербовій родині, що ходила з задертим носом. В моїм сусідстві мешкали останки такого роду: роду Балутинських.

Мій батько розказував, що

Бальтазар Балутинський, котрого тепер возять у кріслі на колісцях, замолоду їздив тільки шестерню, мав чотири тисячі моргів поля і ще більше сіножатей з лісами.

Всі чотири тисячі моргів були вкупі. То був палкий, буйний клопот світу. То був, не наче для самого себе, малай світ. Там була ріка, котра бігла сіножатами й обертала млин. Там були чудові сади. Там були ліси з усякою звіриною. Так мабуть виглядав сам рай.

Балутинський гордимі словами чванився, показуючи свою посілість гостям:

— Придивіться тій прегарній, чорній землі — казав, порпаючи в грядці кінцем своєї палиці. — Можна би як малом мастити хліб.

То справді була земля першої класи. Один гість сказав: — Коли Господь Бог сотворив банан, то мабуть кришка висунулася з його руки і впала тут.

Це порівняння дуже припа-

ло до вподоби панові Бальтазарові і він додав:

— А що саме тоді ішов туди Балутинський, взяв це місце в посідання?

Тими словами пан Бальтазар хотів також сказати, що його рід такий дуже давній і що цей шмат землі вже від непам'ятних часів належить до родини Балутинських.

Він дуже часто повторяв, чванячися:

— Це був перший набуток! Не від королів дістав це наш рід. Що вони мали і передали правнуками, завоювали сами. З даски королів наш рід не мав нічого!

Балутинський мабуть вгадував, що королі будуть його ворогами, коли з таким легковаженням говорив про них. Королі справді не дали йому посілости, а навпаки, прогнали його з ділянки.

То були ті, загальнозвісні чотири королі.

Старий Бальтазар грав при-

ліс і половину його поля. Дві тисячі моргів розібрали між себе хлопці, різні доробки, що або не грали в карти, або як грали, то мали щастя.

Другі дві тисячі моргів поля врятувало тим, що син Бальтазара, Роман, оженився з донькою багатого купця. Гроші тестя зробили, що решта маетку лишилася в руках Романа Балутинського.

Роман в карти не грав. За те він іншим способом загадав відбити пропашу половину батьківщини. Пробував це й те, Робив так, як то звичайно в наших краях робиться. Викидається дві тисячі на те, щоб заробити тисячу.

Роман гадав, що свою ціль досягне політикою. Пустився кандидувати до парламенту. Мав забагато суперників, тож вибори коштували. Виборчі гниє серця не мають!

Не лиш не дістав назад пропашої половини ділянки, а ще втратив багато з другої половини.

Коли тому десять років Роман помер, його син, Антін, одичив тільки двіста моргів поля і розпадаючися, двір.

Антін не був гірший, як його предки. Що правда, в карти не грав і не політикував. Та щоб такі щось робити, він лив. Гадав, що він таки ліпший, як був його батько, бо самому пити виходить дешевше, як розпоювати інших.

Двіста моргів пролізуть крізь горло. В дуже короткій часі вирітели пустили на ліцацію й тих двіста моргів. Родина Балутинських цезла з околиці, полишивши по собі тільки сумну славу.

Балутинські врятували тільки домашню обстанову. Продали і з рештою перенеслися до міста, де знайшли на передмісті на третім поверсі дешевше помешкання.

Спершу було їх троє: дідушко Бальтазар і його внук з жінкою, Антін. Левий осліп, місті, прийшов на світ Стефан Балутинський. Цей вже не мав нічого з землі своїх предків. Вже не мав щ, звичаєм предків, розтрачувати.

Та ні! На вікні стояв вазон. В неопаленій кімнаті, неначе наперекір студени, розеда ще не замерзла.

Цей вазон разом з землею і з резедою взяв з собою, коли з двора відїздили до міста... Чи прадіда земля Балу-

тинських дала резеді таку силу, що вона ще не замерзла? Коли старий Бальтазар глянув на цей вазон, то все важко зітхав.

Прийшла весна. Старий сидів при вікні, і посадив там свого правнука Стефана. Наймолодший Балутинський був жива, рухлива дитина. Своїми короткими, кругленькими ніжками копнув вазон так нещасливо, що цей упав на вулицю. Череп і земля розкошилися на всі сторони.

Це була решта землі з посілости Балутинських.

Старому покотилися сльози з очей, коли глянув крізь вікно і побачив, як люди ногами розносять ту решту.

Лягідно і сумно глянув на дитину, погладив по голівці і сказав:

— Отже з маетку твоїх предків і тобі лишилося щось на розтрату.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СЕНТРАЛІЯ, ПА. Бр. св. Арх. Михайла, від. 90, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбулися у неділю, дня 25-го липня, зараз по Службі божій. Кожний член мав явити і заплатити всю свою належність, бо впротиний раз буде сусупсодовані. За нікого не будемо висилати розмету. Контрольна комісія здася звіт з відділової каси. Є багато справ до поладження, тому напиймаємо членів, щоб прийшли і полагали свої справи. — Сидор Волчанський, предс.; Никола Андрійчин, кас.; Іван Чела, мол. секр.

ВСІ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ ДЛЯ ВІДДІЛІВ У. НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗАМОВЛЮЙТЕ В ДРУКАРНІ „СВОБОДИ“ 81-83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

СЛОВА І ДІЛА.

„Я ніколи не перешкоджав моїм робітникам приступати до організації“, сказав Форд у розмові з газетярками 29-го липня.

Дня 26-го травня під фабрикою Форд Руж шайка громадян побилла організаторів робітничої юнії у фабриках Форда. Кілька днів тому низка свідків зізнала під присягою, що громади були наймитами Форда.

Чому тепер вірити: словам Форда, чи ділам?

ЗА СВОБІДНУ ПРЕСУ.

Недавно тому в Шікаго відбулися збори власників газет для обговорення боротьби проти юнії редакторів, Американської Газетярської Гільді.

Власники газет видали заяву, що вони є проти того, щоб до роботи брати лише юніїніх газетярів, бо, мовляв, не противиться свободі преси. Мовляв, якби брати лише юніїніх редакторів, то публіка не зналаб усеї правди про робітничі спори.

Коли Американська Газетярська Гільда подала до публічного відома своє становище в цій справі, власники газет цієї заяви не помістили.

СВЯТА ВЛАСНІСТЬ.

Майже підчас кожного робітничого страйку чуюмо про святу власність. Як лише робітники вийдуть на страйк, власники кажуть, що вони мають право ридити своїм маєтком по своїй необмеженій волі. Як робітники засядуть у фабриці, їх критикують за наругу приватної власності. Як робітники ще зіпсують або знищать якусь частину приватної власності, балакають, що це злочин.

Оноді в Масілоні, в стейті Огайо, національна гвардія й поліція напали на головну квартиру робітничої юнії, вистріляли кілька слізних бомб у будинок, прогнали в цей спосіб з нього всіх людей і відігнали їх на кілька блоків. Потім знищили улаженні й замкнули будинок.

Чому приватна власність фабрикантів свята, а приватна власність робітничої організації не свята?

КОМУНІСТИ?

Так трапилося, що боротьбу проти ставлених баронів ведуть робітничі юнії Комітету Промислової Організації.

Щоб виправдати країні заходи ставлених баронів та ріжних урядників, прихильників цих баронів, проти Комітету Промислової Організації, пускається тепер в рух підшепті, що Комітет Промислової Організації це комуністична організація.

Українці знають добре вартість обвинувачення за комунізм. Як польський уряд зробив пацифікацію українських селян у 1930-тім році, він перед світом обвинувачував українських селян за комунізм.

ПРАВА РОБІТНИКІВ.

Коли страйкарі домагаються підвищення зарплати й признання юнії, підприємці розхвалюють страйколомів як людей, що боронять права робітників до праці.

Вони мовчать за право робітника до життя, якого права власники робітничої відмовляють, коли йому не дають заробити на їдну життя.

Чи не варта й це право признання?

Увага! Українці околиць Лігай-Валей, Па. Увага!

ЗАХОДАМИ ДООКОЛИЧНИХ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД, СЕБТО НОРТГЕМП-ТОН, ІСТОН, БЕТЛЕГЕМ, АЛЕНТАВН І ПАЛМЕРТОН.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ДЕНЬ В НЕДІЛЮ, ДНЯ 25-го ЛИПНЯ 1937 РОКУ

в Централ Парку в Алентавн, Па.

- ПРОГРАМА СВЯТА:**
1. Виступ Співацьких Товариств з Алентавн, Нортгемптон і Палмертон під проводом Диригента п. Івана Зазворського.
 2. Вступне Слово виголосить Проф. Григорій Герман.
 3. Продовження Концертної Програми.
 4. Промова українською мовою п. Дмитро Галичини.
 5. Виступ Українських Національних Танцюристів школи Василя Авраменка з Алентавн, Бетлегем, Істон, Нортгемптон і Палмертон.
 6. Промова англійською мовою Адв. п. Михайло Пізняк.
 7. Закінчення Виступом Співацькими Товариствами.

ПОЧАТОК ПОПОЛУДНЕВОЇ ПРОГРАМИ 2:30, А ВЕЧЕРОВОЇ 7:30.
Від 9:30 до 12-тої години вночі буде БАЛІ. На балі пригравати буде першорядна українська оркестра.

Шановні Громадяни: Комітет Першого Українського Національного Дня, запрошує місцевих і позамісцевих ширих українців до спільної участі в цьому святі. Ціль таких маніфестацій та свят, піднесення нашої свідомості, моральне скріплення та матеріальна поміч визволення нашої батьківщини.

Причiniteся Вашою прихильністю до побищення нашого свята і допоможіть нашим братам на рідній землі, боротися за визволення нашої Неньки України.

На цій святі всі прихильні можуть набути дуже смачні українські перекуси й відсвіжачі напитки. — За добру і приємну забаву ручить

Комітет Українського Національного Дня.
Дороговказ: Між Алентавн і Бетлегем на Route 22. — Переїзд з Істон і Нортгемптон обі сторони на Street Car 25 центів.

СОВЕТИЗАЦІЯ ХІНСЬКОГО ТУРКЕСТАНУ

Напасницька тактика советської влади на кордоні Манчука дозволяє припускати наявність плану советизації Хін та оточення Манчука й Кореї комуністичним морем, підлеглим волі Москви. Часопис „Яш Туркестан“ повідомляє в своїм червневім числі, що остання частина хінського Туркестану, провінція Хотан, яка була ще вільна від советських впливів, мусіла визнати зверхність Москви. Дунгани (хінські мусульмани), які заселяють цей край, мусіли уступити силі, і советська влада в Урумчі (столиці східного Туркестану) заняла цю територію. Національних мусульманських урядовців заступлено хінськими урядовцями та їх московськими дорадниками. Тимчасово Москва заняла цілу цю велику і багату країну. Боротьба за визволення хінського Туркестану розпочалася вже в 1932 р. Вона звернулася зпочатку проти хінських урядів, які мали зрештою лише сповидну владу, але турко-мусульманські націоналісти помітили дуже скоро, що за кволюю хінською владою стоїть значний советський союзник. Отже хоч націоналісти зпочатку перемогли і заняли цілу Кашгарію, найбільш населену та культурну провінцію Туркестану, то незабаром вони зіткнулися з Советами, які, маючи на увазі більшовізацію Хін, дивилися во-судни на визволення азійських

народів. А передусім Москва була занепокоєна проголошенням незалежної республіки Східного Туркестану в осени 1937 р. Згідно з своєю системою боротьби советський уряд з одного боку підтримував збройно хінські елементи, а з другого боку розпочав енергійну пропаганду між турко-мусульманським населенням. Московський уряд почав від того, що перепроводив через советську територію хінські відділи, які відступали під тиском російської армії. Манчжурського війська; він озброїв і одягнув їх та піддав хінській команді думку змобілізувати десятки тисяч москвинів, які втекли до хінського Туркестану в часі революції. Ці нещасливі мусіли під загрозою, що їм на місці відрубають голови, взятися за зброю та об'єднатися з хінцями під командою червоних старшин. Хінська влада перемогла турко-мусульманських націоналістів при допомозі цієї мішаної армії і по упертій боротьбі заняла знов Урумчі.

Ця отверта інтервенція викликала енергійний спротив частини населення, яка не чекала нічого доброго від советської влади. Турки, козаки і кирізи повстали і взяли участь у боротьбі. Не маючи змоги здушити це повстання самою збройною силою, більшовики розвинули пропаганду, яка мала порижати націоналістів. Користуючись з того, що в противовітстві русі взяли участь турецькі елементи, советські агенти розповсюдили при допомозі вихо-

ваців Східного Інституту в Москві чутки, що цей рух пан-турецький і панісламський; з другого боку вони твердили, що його викликали англо-японські інтриги, якими ці держави хочуть добути уступки від Хін. Розміри засобів і сил, яких Москва вжила для подолання національного руху в Туркестані, засвоює та обставина, що ця країна є природним продовженням советського Туркестану, де населення провадить невинно уперту боротьбу з московською окупацією. Хоч советська влада робила все, щоб про неї не було нічого чути, всеж відомості про цю боротьбу діставалися часто до советської преси. „Правда Востока“, советський офіційний у Туркестані, говорить часто про „державну зраду“ націоналістів, які провадять боротьбу проти московської влади. По двох роках жорстокого „замірення“ краю занято в травні 1937 р. провінцію Хотан, і межі влади СССР простяглися до Індії, до Тибету та до Внутрішньої Монголії. Таким чином московський уряд здійснив вікові мрії царів загрожувати Англію безпосередньо в її азійських володіннях. Разом з тим відкрито простий шлях до центральних провінцій Хін, де майже 40 мільонів населення перебуває кілька років під пануванням хінських більшовиків. З огляду на таке становище в Центральній Азії події над Амуром прибирають особливе значіння. Можливо, що Совети перед своєю поразкою в Іспанії та з огляду на непереможні внутрішні труднощі, готують новий поважний удар в частині світу, де цього ніхто не чекав. — (Офіор).

—Які гарні маленькі рученята маєте, панно Марію. Я певний, що як ви позихаете, то мусите уста кривати обома рученятами...

Дівчина (обурена): То ви думаєте, що я маю такі великі уста?!

ПУСТИНЯ, В ЯКІ ЖИВУТЬ РИБИ!

Доволі чудно звучить воно, коли говорити про риби у величезній африканській пустині Сагарі, в якій є сам пісок, де нема ні потічка, не то ріки. Деж тоді жили би там риби?

Та треба знати, що в околиці Хотс є криниці та холодні й теплі джерела, в яких живуть риби. І цікаве, що є там риби, яких батьківщиною є лише середуша Африка та Південна Америка. Є то порода риб, що ікру й молоди носять у роті! Самця носить так 60 і більше яечок, а від того й так розширяться голова й рот, що виглядає наче напухла. Яєць не держить спокійно в роті, лише їх, головню при кінці, порушає, аж доки одного дня не виколотяться риби. Природник Абрагам слідував за одною такою рибою в акварії, де вияглись і молоді рибки. Щось 60 їх плавали весело довкола мами, та як природник лише трохи фохлихнув акварію, рибки збиралися довкола голови матери, вона відчиняла рот і всі 60 рибок скривалися там. А кожна з них була довга яких 8 мм. Мати їх зо страху кілька годин не випускала з рота. Потім випустила дві-три рибки, так як курець пускає дим. Знову трохи пізніше випустила більше рибок, так, що довкола неї плавало щось трицять штук, а кінці випустила всі.

Коли молоді рибки знайшлися знов в воді, вона їх дбайливо берегла. Заки ще молоді виколотилися, кинув Абрагам в акварію два молоді раки, та риба не звертала на них уваги. Колиж молоді рибки виколотилися, риба так прогнала раків, що кінці Абрагам мусів їх забрати з акварії. Після трьох днів молоді рибки набрали вже відваги заглядати в усі кути акварії, а коли їм грозила яка небезпека, тоді мати не ждала, аж прийдуть до неї, лише хапала їх по всій акварії, поки їх безпечно не скрила в роті. Таксамо, що вечора збирала рибки та цілу ніч держала в роті. За кілька днів молоді так „виеманципувалися“, що мати вже не журилася ними, лише кидалася на всеке інше створіння в акварії.

Дальше на півдні Сагарі в пустій околиці Тасілі дес Азджера є джерела, які не висихають. У них живе два роди риб, званої мерена або буйна (BARBUS DESERTI та BARBUS BISCARENSIS), що також є останками колись обильного звиринного царства.

Сьогодні Сагара майже зовсім без води, та ще недавно була багата в воду. Бо ще за часів картопінців і римлян текли в деяких околицях Сагарі досить великі ріки. Риби та інші водні створіння, що жили в тих ріках, задержалися ще в остатках рік, які також чимраз більше зникають.

Розсіяний.

При цивільному шлюбі питається суддя: — Чи бажаєте, пані, вийти за того молодого пана?

— Так, — відповіла молода.

— А ви що маєте на свою оборону? — питається суддя молодого.

УВАГА! БРОНКС, Н. Я., І ОКОЛИЦІ! УВАГА!

ТОВАРИСТВО „ЛЮБОВ“ ВІД. 298 У. Н. СОЮЗУ
— влаштує —
ПІКНІК
В НЕДІЛЮ, ДНЯ 25-го ЛИПНЯ (JULY) 1937 РОКУ
В LOEFFLER'S PARK & CASINO,
2061 Westchester Avenue, Bronx, N. Y.
(Bet. Olmstead and Pugsley Avenues.)
ПОЧАТОК В ГОДИНІ 1-ШІЙ ПОПОЛУДНІ
Шановні Громадяни! Тов. „Любов“ запрошує на цей ПІКНІК усі Товариства з Нью-Йорку, Бронкс і Вестчестеру кінської участі. До танців буде грати американська і старокраєва музика. — За добру забаву і ческу обслугу ручить Товариський Уряд. 167,69

УВАГА! МЕНВІЛ, Р. АЙ., І ОКОЛИЦІ! УВАГА!
МЕНВІЛСЬКА ГРОМАДА
— влаштує —
ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

В СУБОТУ, ДНЯ 24-го ЛИПНЯ (JULY) 1937 РОКУ
КОЛО У. Н. ДОМУ НА CUMBERLAND HILL.
Початок в годині 1-шій пополуноді.
Запрошуємо всіх громадян з Менвіл і околиці громад прийти на цей пікнік. — За добру забаву ручить Комітет. 169

УВАГА! РОЧЕСТЕР, Н. Я., І ОКОЛИЦІ! УВАГА!
ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКА СІЧ ВІДІЛ 367
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ
— влаштує —
ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 25-го ЛИПНЯ (JULY) 1937 РОКУ
НА BUFFALO RD., ELSER GROVE.
ВСТУП НА ПІКНІК ВІЛЬНИЙ.
На цей Пікнік запрошуємо всі Брацтва і Товариства і всіх українців місцевих і позамісцевих до численної участі. — За добру забаву ручить Комітет. 169

ПРОПАМ'ЯТНА КНИГА

ВИДАНА З НАГОДИ
СФОРМІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ
УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДНОГО СОЮЗУ

ПРОПАМ'ЯТНУ КНИГУ У. Н. СОЮЗУ

- може тепер замовити кожний член ЧЕРЕЗ СВОЙ ВІДІЛ, або прямо ЧЕРЕЗ АДМІНІСТРАЦІЮ „СВОБОДИ“, пересилаючи враз з замовленням \$1.00 та подаючи число того відділу У. Н. Союзу, до якого замовляючий належить.
- Ціна Пропамятної Книги виносить \$5.00, але члени У. Н. Союзу платять тільки \$1.00 титулом звороту коштів, та тих видатків, що получені з спеціальною оправою цієї Книги.

КОРИСТАЙТЕ З ЦЕЇ НАДЗВИЧАЙНОЇ ОФЕРТИ

- і негайно подбайте, щоб у домі кожного свідомого члена чи члениці У. Н. Союзу була ця Пропамятна Книга, що передає живо й правдиво все те, чим жило, про що мріяло й чого доконало старше покоління нашої імміграції в Америці, як теж і те, чим живе й що думає про нашу будучність в Америці — наше тут роджене покоління.

ВИСИЛАЙТЕ ЗАМОВЛЕННЯ НЕГАЙНО

- як не до секретаря свого відділу, так прямо на таку адресу:

“SVOBODA” 81-83 GRAND STREET
JERSEY CITY, N. J.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ШІННИК КНИЖОК.

ВИКОРИСТАЙТЕ ЛІТНЮ ОФЕРТУ „СВОБОДИ“

Кожний новий передплатник, що пришле ОДНОРІЧНУ ПЕРЕДПЛАТУ НА „СВОБОДУ“ в сумі \$6.00 ОДЕРЖИТЬ ВДОДАТКУ КНИЖОК НА СУМУ \$10.00.

По одержанню річної передплати Адміністрація „Свободи“ негайно вишле такому передплатникові каталог з якого він вибере собі книжок на згадану суму.

КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ І ЗБАГАЧУЙТЕ СВОЄ ЗНАННЯ, ЧИТАННЯМ КНИЖОК.

УВАГА! ГАРТФОРД, КОНН., І ОКОЛИЦІ! УВАГА!

УКРАЇНСЬКА КАТ. ЦЕРКВА СВ. МИХАІЛА В ГАРТФОРД, КОНН., — влаштує —

ПЕРШИЙ ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК В НЕДІЛЮ, ДНЯ 25-го ЛИПНЯ (JULY) 1937 РОКУ

В ДОБРЕ ЗНАНИМ ЛИТОВСЬКИМ LIGHT GROVE PARK Sta. 24, Glastonbury, Conn. Початок в годині 1:30 пополуноді. Вступ 25 центів.

Просимо всіх українців місцевих і позамісцевих прибути на той пікнік, та спільно як одна велика родина забавитися. Про вигоду в парку, ви вже знаєте, а про добру оркестру, смачні перекуси, відповідні напитки ручає — Комітет. До побачення на пікніку! 169

ЧОМУ ВІКІНГИ ВИСІЛИЛИ?

П'ять століть перед Колумбом підприємливі вікінги відкрили та експлуатували північні землі Америки та створили на новоздобутих землях свою власну, велику цивілізацію. Працюючи відважно, вікінги знищили за одне століття одну з найстрашніших недуг — рахізм (англійська недуга). Доказують це людські кістки, які знаходять на берегах Гренландії (яка в дуже, дуже давніх часах, творила природний міст між старим світом і відкритими землями). На кістках тих є найвиразніші сліди рахізму. В Геріольфоне на покинутих берегах Гренландії археологічна комісія викопала кілька кісток вікінгських жінок. Їх досліджував професор із Копенгагена Ф. К. Гансен і проф. інфекцій в університеті в Пілінгу д-р І. Крестомаксвел і твердять, що ті ушкодження походять від найгострішої форми рахізму. Недуга ця спричинює, що жінка стає неплідною. Це сталося причиною загибелі вікінгів, які під проводом Ерика Червоного в 985 році після Хр. зайняли Гренландію та посувалися відсилю ступеню в напрямі Аляски й далішні землі Північної Америки. Ерик Червоний був сином Ерика Лейфа, про якого кажуть перекази, що за своїми дружинами дійшов до країн, які сьогодні оточені горами Месенсета. П'ять століть жили вікінги у Гренландії, розвинули тут високу культуру, як на тодішні часи.

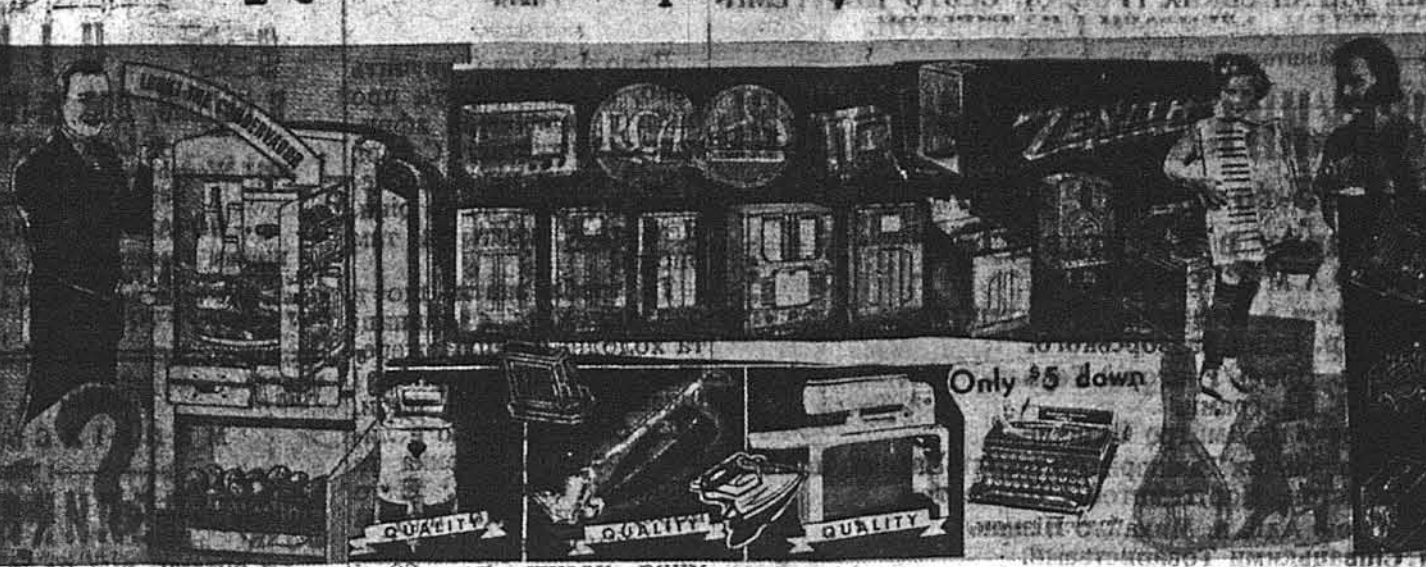
Гренландія була спочатку незалежною державою. Пізніше стала норвезькою колонією. Скандинавські кораблі вдержували правильну комунікацію між Гренландією та землями Нового Світу, що їх завоювали вікінги. Вікінгські рибалки заїхали далеко на північ, в води океану, шукаючи риби. У скоординованих землях будували вікінги каміни святині, плекалі домашні звірята та дали початки домашньому промислові.

Після доби розквіту почався нараз упадок. Число народин зменшувалося з року на рік. Оселі, спочатку килими життям,

УВАГА!

Велика Випродаж у СУРМІ

УВАГА!

З ПРИЧИНИ ПЕРЕХОДУ ДО НОВОГО СКЛЕПУ, МУСИМО ЗРОБИТИ БІЛЬШЕ МІСЦЯ НА ТОВАР.

З ТОЇ ПРИЧИНИ ВЛАШТУЄМО

ВЕЛИКУ ВИПРОДАЖ
НА РАДІО, МАШИНИ ДО ПРАННЯ, РЕФРИДЖЕТОРИ, ВЕКУМ КЛІНЕРС, ЗАЛІЗКА ДО ПРАСОВАННЯ, ГОВСТЕРИ, ГАРМОНІ, МАНДОЛИНИ, МАШИНИ ДО ЛИСАННЯ, КАМЕРИ, ЛЯМПИ, ГОДИННИКИ УКРАїнського ВИРОБУ й інші річі.

ВСІ НАШІ РІЧІ НАЙНОВІШОГО ВИРОБУ, ГАРАНТОВАНІ І ДОБРІ — ЗАХОДИТЬ АБО ПИШИТЬ ПО ІНФОРМАЦІ.

Tel.: Drydock 4-3752 SURMA BOOK & MUSIC CO., 103 AVE. A, NEW YORK (Bet. 6th & 7th Sts.)

стали перемінюватись у пустині. Населення вигнано зораз більше. Дому та святині перемінювались у звалища. Мохи та трави покрили скоро ці руїни. Вкінці прийшли з підбігунових смуг, із Аляски, ескімоси та заселили землі, які ще кілька десятиліть тому замешкувало найсміліше плем'я, творці нордійської цивілізації. Прибережні пристані опустошили. Кораблі перестали причаювати тут.

Про трагічну історію вимерлого народу оповідають нам найсвіжіші розкопки, видобуті зпід гренландських ледів.

Даром пробка Мілerton LAXATIVE

Мілerton є прийнятний і легкий до зажиття. Мілerton дає найкращі успіхи, коли його вживається тільки в необхідності, а тоді заживається його або заради певних нічних спочинком, або по встановленню раю. Мілerton не виробляє привычки.

Одна Велика Коробка \$1 вистане майже на цілий місяць.

Спеціальна оферта читачам "Свободи":

- [] \$1.00 за одну коробку Мілertonу.
- [] \$1.50 за дві коробки Мілertonу.
- [] \$2.00 за три коробки Мілertonу.

Питайте за вілами Мілerton у вашій місцевій аптеці, в якій там його не продають, або пошлють до:

J. S. MILLER, Inc., Dept. U, P. O. Box 826, Newark, N. J.

УВАГА! РОЧЕСТЕР, Н. Й., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

Заходами Української Молодшої Ліги (Ukrainian Junior League) при Українській Сімейній Центрі (Ukrainian Civic Center) відбувається

ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 25-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1937 РОКУ

в NORTH GOODMAN PICNIC GROUNDS.

Запрошуємо всіх до ласкавої участі.

УВАГА! СКРЕНТОН, ПА., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

Заходами відділу 280 У. Н. СОЮЗУ

відбудеться

Величавий Пікнік

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 25-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1937 РОКУ

В WALDORF PARK.

Початок в 12-тій годині сполудня.

На цей пікнік запрошуємо всіх українців зокруг Скрантону і околиці до численної участі. — За добру забаву ручить Комітет.

УВАГА! ВУНСАКЕТ, Р. АЙ., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

УКРАїнська ПРАВОСЛАВНА ГРОМАДА СВ. АРХ. МИХАІЛА В ВУНСАКЕТ, Р. АЙ., — запрошує гостей-українців із околиці на —

Пікнік Парохіяльний

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 25-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1937 РОКУ

Пікнік відбудеться на площі коло Цвинтаря.

Початок 2-го. години пополудня.

Буде грати старокраєва музика. Будуть гуляти шевця, огородинка, микиту, самолуську коломийку і скалатський козачок. Багато гарної забави для старших і молодих. Гостей радо поважаємо. Вразі непогоди, пікнік відбудеться в слідуючу неділю.

Уряд Парохіяльний.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ

КРАЄВІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

На читальню.

На читальню у Куличкові зложили: тов. ім. Івана Франка \$5, С. Мригот 50 ц., М. Шкільний 25 ц.; дрібними 25 ц. — разом \$6. Ті гроші вислали через Обеднання.

Т. Рудий.

НЮАРК, Н. ДЖ.

На визвольну боротьбу.

3 Націоналістичного Дня стейту Нью Джерсі, що відбувся 27. червня 1937 р. заходом української національної стейтської організації й окружної управи О. Д. В. У., вислано через Обеднання \$324.29 на визвольну боротьбу. Решту грошей вишлеться, як тільки будуть передані гроші за тікетети, що їх ще досі не звернули деякі делегати.

Т. Рудий, касієр.

ПІТСБУРГ, ПА.

Писанка на Рідну Школу.

На забаві при українській прав. церкві св. Володимира присутні гості не забули за Рідну Школу. Зложили свої щедри жертви: В. Шабатура, М. Хандогова, Е. Фарботник, М. Усик по \$1; Р. Макар, П. Левицький, Г. Рішиско по 50 ц.; Іван Безпальний 25 ц. — Разом \$5.75. Гроші записалися пані Хандогова і пані Усик. Гроші переслали до Обеднання.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

В дописі з Честер, "Десять літній ювілей", з дня 19. липня 1937 р. пропущено такі імена жертвовців: по \$1. Теодор Сорока, Катерина Боояк, Михайло Пастушок і Марія Ватраль. Прошу ласкаво помістити ці імена, щоб вище згадані не подумали, що або не зроблено умисно або можливо грошей не переслали. За ласкаве спростування щиро дякую.

О. О. Мидик.

НА КОНФЕРЕНЦІЇ ІСТОРИКІВ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

В днях 25-26 червня ц. р. в Парижі, в залах Сорбонни, відбувалася щорічна конференція Міжнародного Інституту для дослідів французької революції, в якій взяв участь проф. О. Шульгін, який зробив відчит про ідейну боротьбу навколо Руссо в 1762-68 р. в Женеві. Предлегент зясував на основі ще невідомих документів патріотичні ідеї Руссо, на які раніше ніхто не звертав уваги. Найліпшою оцінкою українського відчиту була промова поважаного професора Женевського університету, п. Шарля Боржо, який, зясувавши атмосферу ідейної боротьби в Женеві в XVIII. віці, дав дуже високу оцінку відчитові проф. Шульгіна, підкресливши поважне значення його праці. Притім він зауважив, що, не зважаючи на понадстолітнє дослідження творів Руссо, предлегент спромігся знайти цілком нові невідомі досі факти. Конгрес закінчився бенкетом, на якому голова, професор Санья, у своїй промові звернувся особливу увагу на доповідь проф. Шульгіна, зазначивши важливість його праці з історії патріотизму в добу революції. В своїй відповіді на привітання п. Шульгін підкреслив заінтересування французькою революцією, яке в старих часах існувало в Україні. Бенкет закінчився несподівано для всіх тоїстою за Україну, виголошеним головою конгресу.

Чоловік лежить тяжко хорий. Лікар виходить із його кімнати. У дверях же на нього молода жінка хорого.

— Пане докторе, прошу мені сказати правду.

Лікар вагається.

— Прошу пані...

— Лише без викрутів.

пане докторе — каже шепотом жінка — прошу мені сказати правду! Чи

можу ще дати вишити собі ясну суконку, чи вже

не оплатиться.

ДІВНІ ОГОЛОШЕННЯ

МАЮ НА ПРОДАЖ фарми, дом і річку бізнес в околицях Герімер, Літа Фолс, Ютика і Ром, Н. Й. І в тих околицях є багато українських фермерів. Хто хотів би купити ділянку, або фарму, прошу готувати до: DAN OSCHOTKA, 210 S. Washington St., Herkimer, N.Y.

НА ПРОДАЖ 59-АКРОВА ФАРМА. 3 причини смерті в родині мучили пролати 59-акрову фарму з будинком. Головався до: WM. HALLAK, 103-5 R. D. 1, Lambertville, N. J.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАїнський ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР

321 E. 18th STREET,

between 1st and 2nd Avenues,

NEW YORK, N. Y.

Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урахові години: рано від 10 до 12, вечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАїнський ПОГРЕБНИК

Без рішучості, як далеко поза Ньюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга щиро і чесна. — Office: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave., NEWARK, N. J. Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Удербейкер заряджує погребам по шість і більше, як \$150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer 487 E. 5th St., NEW YORK CITY. Dignified Funerals as low as \$150. Telephone: Orchard 4-8088

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАїнський ПОГРЕБНИК

ЗАНІМАЄСЯ ПОХОРОНАМИ В БРОК, БРОКЛІН, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 E. 7th STREET,

NEW YORK, N. Y.

Tel.: Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:

707 PROSPECT AVENUE

(cor. E. 18th St.), BRONX, N. Y.

Tel. Melrose 5-6577.

МИХАІЛО КАНЮК

УКРАїнський ПОГРЕБНИК

занимається похоронами в Шікаго і околицях.

CHAPEL

2321 W. CHICAGO AVE.,

CHICAGO, ILL.

TEL.: ARMITAGE 4575

Обслуга добра, ціна приступна для всіх.

52.

„На всі репарації мож-

на заждати" — висить на-

пис на дверях крамниці

парасольника. Гість, яко-

му зломалася парасолька,

входить і просить на-

правити. Парасольник о-

глядає парасольку і каже:

„Буде готова завтра". —

„Якщо, таж на дверях на-

писано виразно, що мож-

на заждати?" — „Та ко-

ли вам так дуже залежить,

то можете заждати до

завтра" — відповів пар-

асольник.

ТАРЗАН І БОГІНЯ МАІВ.

Коли Тарзан прийшов на перше роздоріжжя, він побачив, що сліди дійсно ведуть і в один бік і в другий. Він вибрав той шлях, який вказав Пако. Тепер він напружував усі сили, щоб чимскорше здолати невідомого противника. Та він не знав, що злобний Пако справив його на шлях, що провадив просто у лащу жорстокого племені індіан.

Він біг далі і далі. Вкінці шлях звернувся гостро наліво. Він пробіг ще кілька кроків і, вискакуючи з кущів, побачив перед собою образ, який на хвилину прикував його увагу: на поляні показалася юрба якогось індіанського племені. Індіанці крутилися то сюди, то туди і будували якесь підвигнення. Деякі з них що приглядалися до роботи, були озброєні в кинджали.

Нагло індіанці почали хором верещати. Видно було, що це якась пісня, або мольба, що мала вправити їх у відповідний настрій. Фактично це була молитва до їх божка, щоб зіслав їм дощу. Деякі з індіанців почали дивовижно танцювати, а ще інші стали вдаряти двома довгими і вузькими дощочками, що служили їм за музичний інструмент.

Тарзан підходив до них усе ближче, не знаючи, що присутність чужинця в таких моментах, як отсей, мусіла скінчитися для кожного смертю. Втім один з озброєних індіанців закричав Тарзана і видав зо себе проймаючий окрик остороги. Товпа на хвилину змовкла, а потім, добувши кинджали, побігла з окриками назустріч Тарзанові.